

UWAGI ANALITYCZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego wykazały, że w maju 2002 r. w województwie małopolskim było 373,7 tys. gospodarstw rolnych. Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha stanowiły 58% (216,9 tys.). Na pozostałą część (156,8 tys.) składały się działki rolne o powierzchni użytków rolnych do 1 ha oraz gospodarstwa właścicieli zwierząt gospodarskich nie posiadających użytków rolnych lub posiadających użytki rolne do 0,1 ha.

Z ogółu spisanych w 2002 r. gospodarstw 373,7 tys. podmiotów należało do sektora prywatnego, wśród których było 216,7 tys. gospodarstw indywidualnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha. Gospodarstw sektora publicznego było 75, w tym 57 stanowiących własność państwową.

Poniżej przedstawiono podstawowe dane o produkcji rolniczej gospodarstw rolnych:

Wyszczególnienie	Ogółem		W tym gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha	
	w liczbach bezwzględnych	w % ogólnej liczby gospodarstw	w liczbach bezwzględnych	w % ogólnej liczby gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha
Gospodarstwa rolne ogółem	373726	100,0	216660	100,0
w tym powyżej 1 ha UR	216891	58,0	216660	100,0
Gospodarstwa sprzedające produkcję rolniczą	158333	42,4	125538	57,9
Wartość produkcji sprzedanej w mln zł	893,4	×	754,8	×
w tym o wartości rocznej sprzedaży powyżej 3 tys. zł	826,3	×	695,3	×

Z kolei ważniejsze informacje o gospodarstwach rolnych o powierzchni UR powyżej 1 ha w zakresie wydatków i zadłużenia przedstawiają się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem		W tym gospodarstwa indywidualne	
	w liczbach bezwzględnych	w % ogólnej liczby gospodarstw	w liczbach bezwzględnych	w % ogólnej liczby gospodarstw indywidualnych
Gospodarstwa rolne ogółem	216891	100,0	216660	100,0
Gospodarstwa rolne ponoszące wydatki ogółem	170083	78,4	169960	78,4
w tym na inwestycje	75869	35,0	75809	35,0
Wydatki ogółem w mln zł	1066,6	×	1024,5	×
w tym na inwestycje	557,8	×	545,8	×
Gospodarstwa obciążone zadłużeniem	20519	9,5	20465	9,4
w tym z tytułu:				
kredytów inwestycyjnych	7064	3,3	7044	3,3
kredytów bieżących	12537	5,8	12498	5,8
Zadłużenie gospodarstw ogółem w mln zł	209,2	×	176,4	×
w tym z tytułu:				
kredytów inwestycyjnych	110,1	×	104,0	×
kredytów bieżących	74,2	×	54,0	×

DOCHODY Z DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ I ICH UDZIAŁ W DOCHODACH GOSPODARSTW DOMOWYCH

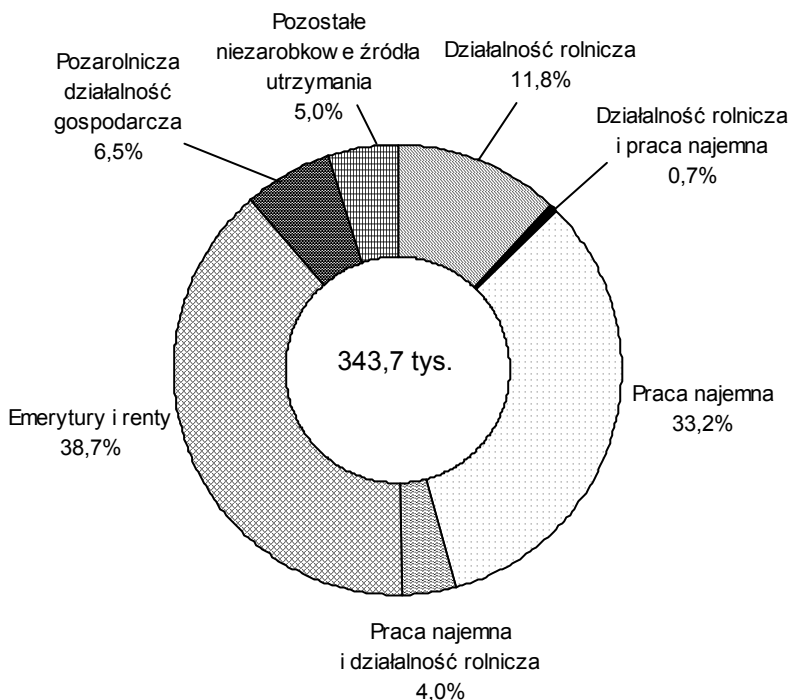
W województwie małopolskim w 2002 roku w ramach powszechnego spisu rolnego spisano 373,5 tys. gospodarstw domowych zamieszkujących wspólnie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, wśród których 71% (265,4 tys.) prowadziło działalność rolniczą tworząc indywidualne gospodarstwa rolne.

Wysokość dochodów z działalności rolniczej osiągana przez wyżej wymienione gospodarstwa była zróżnicowana. Najwięcej gospodarstw (43%) uzyskało dochody z działalności rolniczej wynoszące do 10% wszystkich osiągniętych dochodów; od 10–30% uzyskało 30% gospodarstw; 30–50% – 9% gospodarstw; 50–67% – 5% gospodarstw; 67–90% – 3% gospodarstw. Tylko 10% gospodarstw prawie całe swoje dochody uzyskiwało z działalności rolniczej.

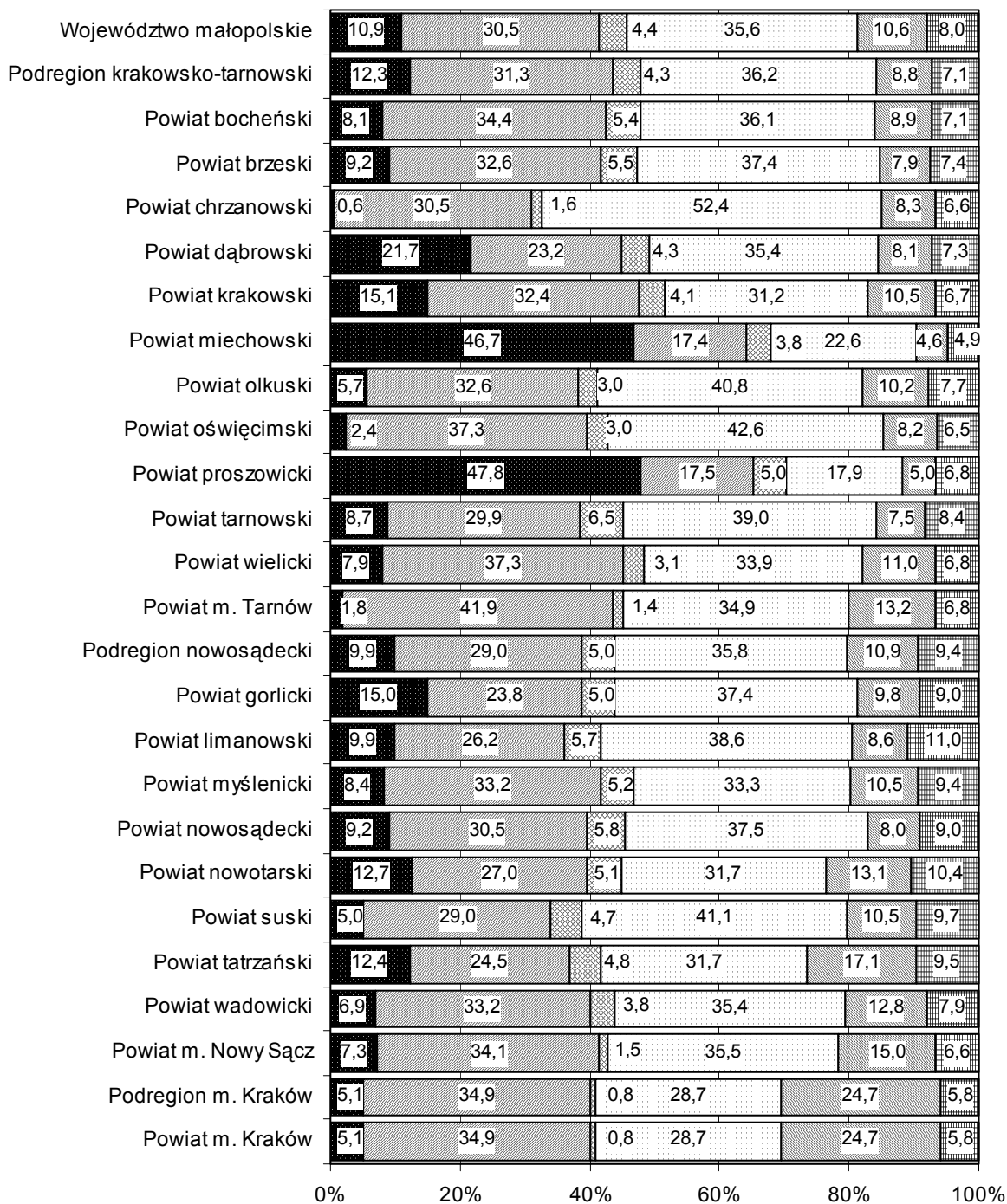
Ponad 78,6 tys. (94%) gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą na powierzchni do 1 ha UR uzyskiwało dochód z tej działalności, który nie przekraczał 30% ogólnego dochodu gospodarstwa domowego. Wśród nich w 75% gospodarstw udział dochodów z rolnictwa w dochodach ogółem nie przekraczał 10%.

W gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR osiągnęto wyższe udziały dochodów z rolnictwa; do 30% dochodów z rolnictwa uzyskiwało 63% gospodarstw, a w 28% gospodarstw dochód ten wynosił do 10%. W gospodarstwach należących do grupy obszarowej 1–2 ha UR (37% opisanej zbiorowości) w 80% z nich prowadzona działalność rolnicza przyniosła dochód nie przekraczający 30% ogólnych dochodów. Blisko 3% gospodarstw prowadziło działalność rolniczą na obszarze 10 i więcej ha UR, z których co drugie osiągnęło udział dochodów z rolnictwa mieszczący się w przedziale 90–100%. Najwięcej gospodarstw (61%) o najwyższym udziale dochodów z rolnictwa znajdowało się w grupie obszarowej 20–30 ha UR, a biorąc pod uwagę liczebność gospodarstw – w gospodarstwach jednoosobowych (17%).

STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH Z UŻYTKOWNIKIEM GOSPODARSTWA INDYWIDUALNEGO WEDŁUG GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA DOCHODU

STRUKTURA GOPODARSTW DOMOWYCH Z UŻYTKOWNIKIEM GOSPODARSTWA INDYWIDUALNEGO WEDŁUG GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA

Główne źródło utrzymania:

- Działalność rolnicza
- ▨ Praca najemna
- ▩ Działalność rolnicza i praca najemna oraz praca najemna i działalność rolnicza
- Renty i emerytury
- ▨ Pozarolnicza działalność gospodarcza oraz pozarolnicze niezarobkowe źródła utrzymania
- ▩ Pozostałe gospodarstwa (o mieszanych źródłach dochodów bez zdecydowanej przewagi któregoś z nich)

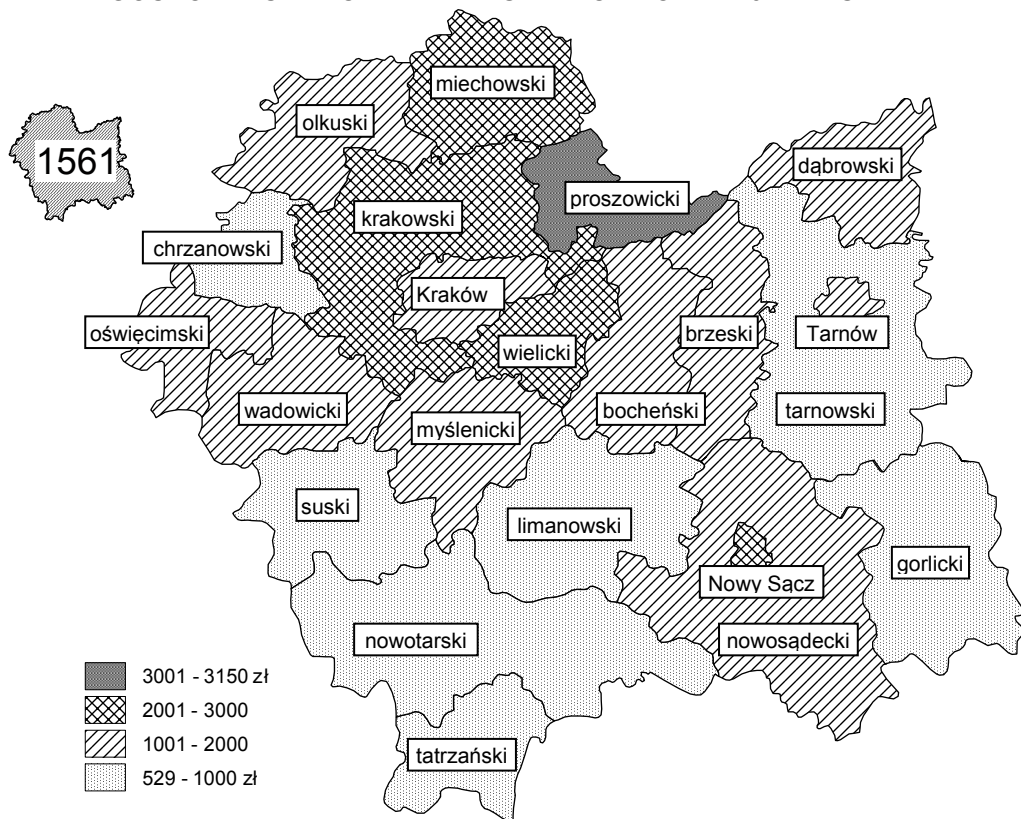
Analiza głównych źródeł utrzymania gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wykazała, że dochody z rolnictwa stanowiły podstawę utrzymania dla 11% gospodarstw, praca najemna – dla 31%, pozarolnicza działalność gospodarcza – dla 6%, a z emerytury i renty utrzymywało się prawie 36% gospodarstw. Najwięcej (19%) gospodarstw uzyskujących większą część dochodów z działalności rolniczej należało do grupy gospodarstw o powierzchni użytków rolnych 1–2 ha, następnie 5–7 ha (ponad 15%).

Gospodarstwa, dla których głównym źródłem dochodu była działalność rolnicza przeważały wśród gospodarstw o powierzchni 20–30 ha UR i stanowiły ponad 79% tej zbiorowości. W grupie 30–50 ha UR – gospodarstw tego typu było 77%, w przedziale 15–20 ha UR – prawie 73%. Najmniejszy udział takich gospodarstw charakteryzował gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego o powierzchni do 1 ha UR (prawie 2%) i 1–2 ha UR (niespełna 9%).

W układzie przestrzennym, najwięcej gospodarstw osiągających z działalności rolniczej ponad połowę swoich dochodów znajdowało się w powiecie proszowickim – 48%, miechowskim – 47% i dąbrowskim – 22%, a najmniej w powiecie chrzanowskim – blisko 1%, oświęcimskim – niewiele ponad 2% i olkuskim – 5%.

Produkcja rolnicza skierowana głównie na potrzeby własne miała miejsce w 38% gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą, a głównie na rynek produkowało 21%. Spośród 158,2 tys. gospodarstw sprzedających produkty rolne 65% uzyskiwało przychody roczne mieszczące się w najniższym przedziale 0–3 tys. zł, a tylko w 8% tych gospodarstw wartość sprzedaży przekroczyła 15 tys. zł. Dopiero w co drugim gospodarstwie osiągającym wartość sprzedaży w granicach 25–50 tys. zł dochód z działalności rolniczej był równy dochodowi ogółem, a w przypadku przychodów 100 tys. zł i więcej dochód z rolnictwa był jedynym źródłem utrzymania dla 75% gospodarstw mieszczących się w tej grupie sprzedaży.

TOWAROWA PRODUKCJA ROLNICZA NA 1 HA UR W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH POWYŻEJ 1 HA UR

Ogólna wartość towarowej produkcji rolniczej w 2001/2002 roku w gospodarstwach indywidualnych wynosiła 794,9 mln zł, w tym 95% wytworzyły gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 1 ha UR. Gospodarstwa dysponujące glebami o najwyższym wskaźniku jakości uzyskały wartość sprzedaży stanowiącą ponad 62% ogólnej wartości towarowej produkcji rolniczej. W przeliczeniu na 1 ha UR wartość sprzedaży produkcji w grupie obszarowej do 1 ha UR była przeszło 1,5-krotnie większa niż przeciętna ogółu gospodarstw indywidualnych.

W przeliczeniu na 1 gospodarstwo produkcja w gospodarstwach rolnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha była niemal pięciokrotnie większa od uzyskanej w gospodarstwach do 1 ha. W zależności od wielkości gospodarstwa, wartości towarowej produkcji rolniczej w przeliczeniu na jednego pełnozatrudnionego i na jedno gospodarstwo rosły wraz z wielkością powierzchni użytków rolnych osiągając najwyższy poziom w grupie 50 ha i więcej. Jedyne w przeliczeniu na 1 ha UR uzyskane wartości sprzedaży wzrastały do przedziału 20–30 ha UR osiągając wielkość zbliżoną do wypracowanej w gospodarstwach posiadających do 1 ha UR. Następnie wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstw wartość towarowej produkcji spadała.

W powiatach ziemskich woj. małopolskiego największą towarową produkcję rolniczą w przeliczeniu na 1 ha UR wypracowały gospodarstwa indywidualne w powiatach: proszowickim – 3145 zł, krakowskim – 2818 zł i miechowskim – 2496 zł. Najniższą gospodarstwa w powiatach: suskim – 534 zł, chrzanowskim – 653 zł, limanowskim – 806 zł i gorlickim – 862 zł.

Z ogólnej wartości towarowej produkcji rolniczej osiągniętej w gospodarstwach indywidualnych prawie 75% wartości sprzedaży uzyskano w gospodarstwach posiadających zwierzęta. W 99% sprzedaż ta pochodziła z gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR. W przeliczeniu na 1 ha UR wartość produkcji rolniczej wzrastała wraz ze wzrostem liczby posiadanych zwierząt gospodarskich. Najwyższe przychody osiągnęły gospodarstwa zgrupowane w przedziale 100 szt dużych i więcej. Sprzedaż w przypadku tych gospodarstw była czterokrotnie większa od sprzedaży dotyczącej gospodarstw o obsadzie zwierząt poniżej 1 szt dużej i 1–2 szt dużych.

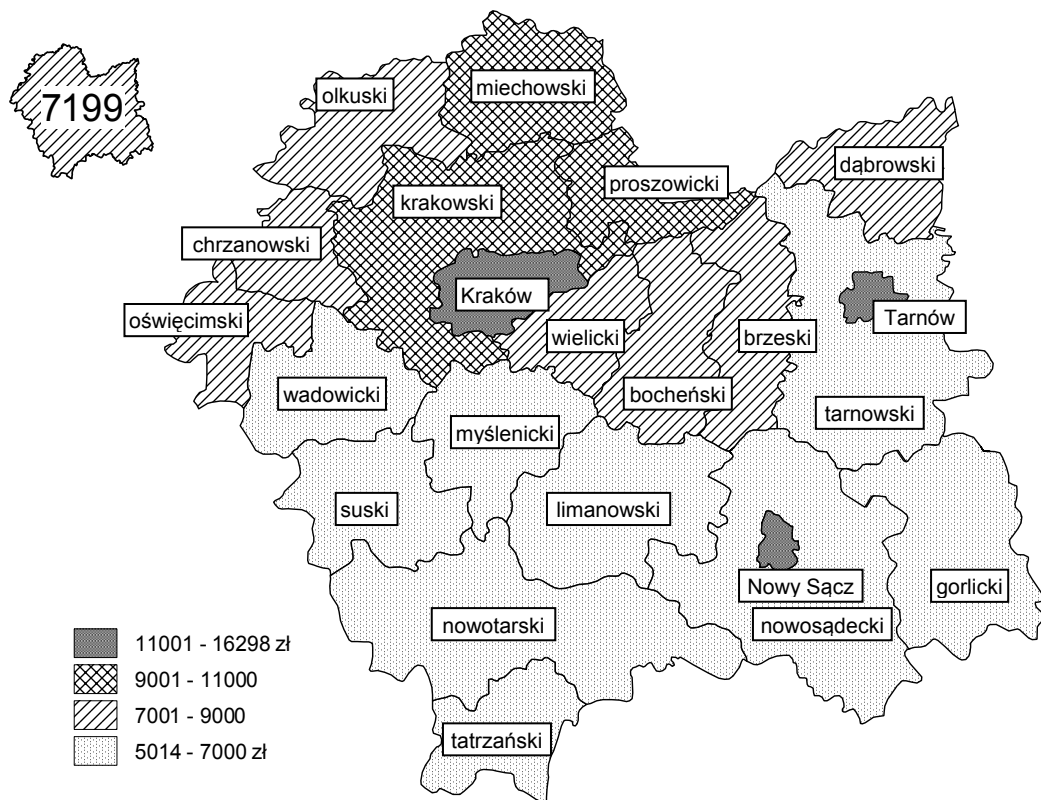
W gospodarstwach indywidualnych przeważającą liczbę użytkowników stanowili mężczyźni. Z ogólnej wartości towarowej produkcji rolniczej gospodarstwa prowadzone przez mężczyzn wytworzyły 80%, a prowadzone przez kobiety – 20%. Najlepsze wyniki produkcyjne w przeliczeniu na 1 pełnozatrudnionego, na 1 ha UR oraz na 1 gospodarstwo rolne uzyskiwano w gospodarstwach gdzie użytkownikami byli mężczyźni w wieku 25–34 lata, a najniższe wartości towarowej produkcji rolniczej dotyczyły użytkowników z grupy wiekowej 65 lat i więcej. Wśród kobiet prowadzących gospodarstwo indywidualne najlepsze wyniki uzyskały należące do grupy wiekowej poniżej 25 lat, a najniższe podobnie jak w przypadku mężczyzn – w wieku 65 lat i więcej.

Blisko połowę, bo 44% towarowej produkcji wypracowano w gospodarstwach, w których użytkownik posiadał wykształcenie na poziomie zasadniczym zawodowym. Gospodarstwa użytkowników z wykształceniem wyższym wytworzyły 4% ogólnej wartości produkcji towarowej. Uzyskały one jednak najwyższe wartości w przeliczeniu na 1 ha UR i na 1 gospodarstwo – 1,5 raza więcej od wielkości średnich uzyskanych w województwie, a w przeliczeniu na 1 pełnozatrudnionego niemal 2,5-krotnie więcej. Dobre wyniki uzyskano również w gospodarstwach prowadzonych przez osoby z wykształceniem średnim. Wartości sprzedaży z tej grupy gospodarstw były prawie 1,5 raza większe od wartości średnich.

WAŻNIEJSZE WYDATKI PONIESIONE PRZEZ GOSPODARSTWA ROLNE NA CELE INWESTYCYJNE I PRODUKCYJNE

W czasie spisu 2002 od osób prawnych oraz użytkowników gospodarstw indywidualnych o powierzchni powyżej 1 ha UR zebrano informacje na temat poniesionych wydatków. Na 216,7 tys. spisanych gospodarstw indywidualnych wydatki na cele inwestycyjne poniosło 35,0%, a na bieżącą produkcję rolniczą – 77,5%.

WYDATKI NA CELE INWESTYCYJNE NA 1 GOSPODARSTWO INDYWIDUALNE POWYŻEJ 1 HA UR W ZŁ

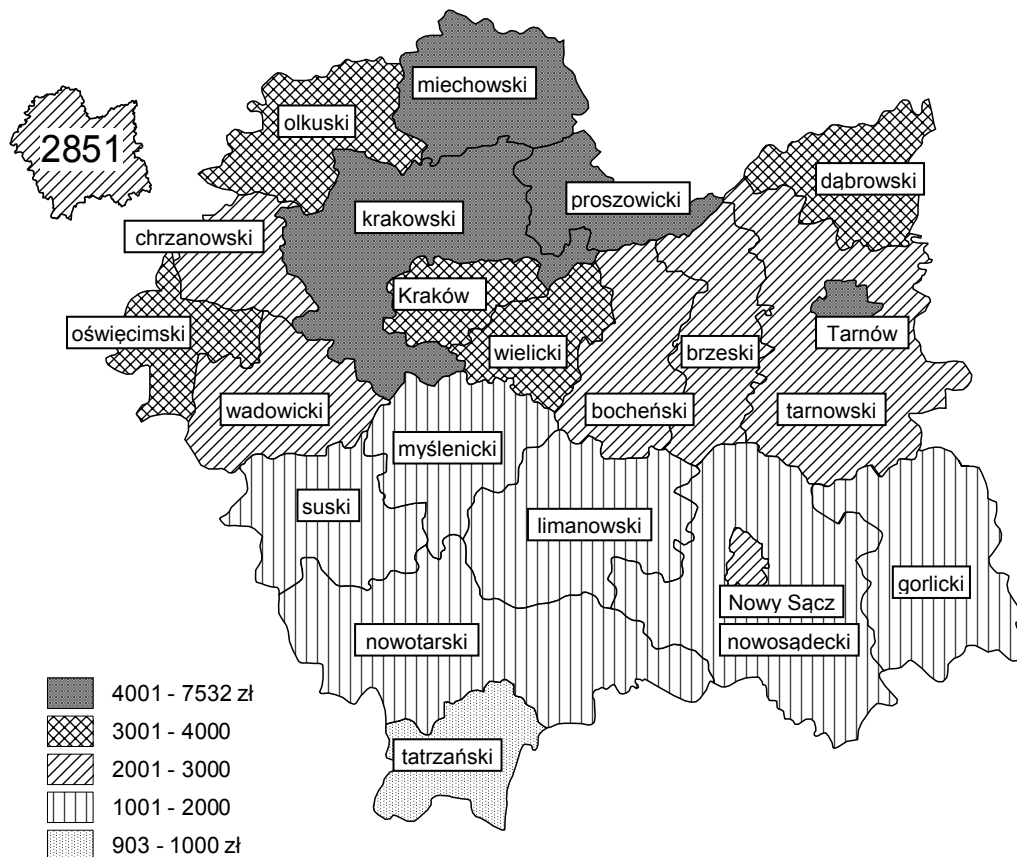

Wydatki poniesione przez gospodarstwa rolne na cele inwestycyjne i bieżącą produkcję rolną wyniosły 1066,6 mln zł, w tym w gospodarstwach indywidualnych 1024,5 mln zł. Średnio na jedno gospodarstwo rolne wydatki te wyniosły 6271 zł, natomiast na jedno gospodarstwo indywidualne 6028 zł. W przeliczeniu na 1 ha UR dało to odpowiednio kwoty – 1769 zł i 1746 zł. W gospodarstwach indywidualnych poziom wydatków na 1 ha UR był najwyższy w gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha UR – 2660 zł, 30–50 ha UR – 2070 zł, 20–30 ha UR – 2013 zł, a najniższą wartość osiągnął w gospodarstwach o powierzchni 4–5 ha UR – 1363 zł.

W roku gospodarczym 2001/2002 w gospodarstwach rolnych 52,3% wydatków przeznaczono na inwestycje, a 47,7% na bieżącą produkcję rolniczą. Ogółem na 1 ha UR nakłady inwestycyjne wyniosły 1823 zł, a w gospodarstwach indywidualnych – 1865 zł; natomiast wydatki produkcyjne odpowiednio 851 i 822 zł. W gospodarstwach indywidualnych nakłady inwestycyjne na 1 ha UR wyraźnie zmniejszały się w miarę wzrostu obszaru gospodarstwa od 4206 zł w gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha UR do 953 zł w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej UR. Poziom wydatków na bieżącą produkcję rolniczą w przeliczeniu na 1 ha UR nie był całkowicie powiązany z wielkością gospodarstwa. Na 1 ha UR najmniej wydatkowano w gospodarstwach o wielkości 4–5 ha – 683 zł, a najwięcej, bo około 1200 zł w gospodarstwach użytkujących od 20 do 30 ha UR.

W gospodarstwach rolnych ogółem wydatki inwestycyjne i produkcyjne przekroczyły dochody z rolniczej produkcji towarowej o 218,5 mln zł, tj. o 25,8% a w gospodarstwach indywidualnych o 36,7%. W gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha UR wydatki inwestycyjne przekroczyły wartość towarowej produkcji rolniczej prawie czterokrotnie – po czym w miarę wzrostu powierzchni gospodarstw przewaga ta stopniowo obniżała się.

WYDATKI NA BIEŻĄCĄ PRODUKCJĘ ROLNICZĄ NA 1 GOSPODARSTWO INDYWIDUALNE POWYŻEJ 1 HA UR W ZŁ

Najwyższym poziomem wydatków (inwestycyjnych i produkcyjnych) na 1 ha UR charakteryzowały się gospodarstwa indywidualne realizujące w skali roku sprzedaż produktów rolnych o wartości powyżej 100 tys. zł (5552 zł), zaś prawie czterokrotnie niższym gospodarstwa o wielkości sprzedaży 3–5 tys. zł (1421 zł).

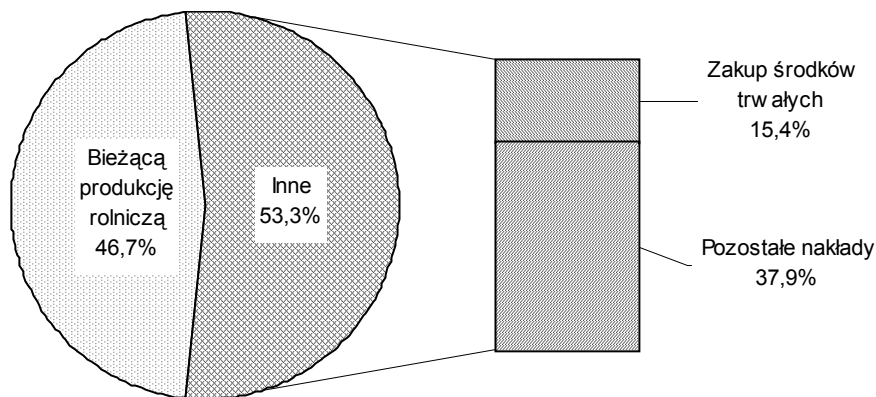
W gospodarstwach indywidualnych produkujących głównie na własne potrzeby wydatki poniesione w ciągu roku przekroczyły wartość produkcji towarowej prawie pięciokrotnie, natomiast w gospodarstwach produkujących głównie na rynek były niższe o około 15% od dochodów uzyskanych ze sprzedaży własnej produkcji.

W gospodarstwach indywidualnych nakłady na 1 ha UR związane z pozarolniczą działalnością gospodarczą były o 18,2% wyższe niż nakłady na produkcję rolniczą. Dotyczyło to przede wszystkim nakładów na zakup środków trwałych; pozostałe wydatki inwestycyjne na cele związane z pozarolniczą działalnością gospodarczą były znacznie niższe. Wyższe nakłady na zakup środków trwałych do pozarolniczej działalności gospodarczej wystąpiły w gospodarstwach produkujących głównie na własne potrzeby oraz w gospodarstwach o małej skali towarowej produkcji rolniczej i zmniejszały się stopniowo w kolejnych klasach sprzedaży.

W przeliczeniu na 1 ha UR nakłady na środki trwałe związane z działalnością rolniczą wykazywały również tendencję spadkową przy zwiększaniu skali wartości sprzedaży, jednak różnice między grupami skrajnymi nie były tak duże jak w przypadku inwestycji związanych z działalnością pozarolniczą.

Wyraźniej więcej inwestowali użytkownicy z wyższym wykształceniem. W grupie tych użytkowników na 1 ha UR poniesiono nakłady w wysokości 3686 zł. Najmniej inwestowali rolnicy, którzy ukończyli szkołę podstawową i bez wykształcenia – 1419 zł. Biorąc pod uwagę nakłady na zakup środków trwałych związanych z pozarolniczą działalnością gospodarczą (na 1 ha UR) użytkownicy z wykształceniem policealnym ponieśli 34% więcej wydatków niż posiadający wykształcenie wyższe.

STRUKTURA WYDATKÓW PONIESIONYCH PRZEZ GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE POWYŻEJ 1 HA UR

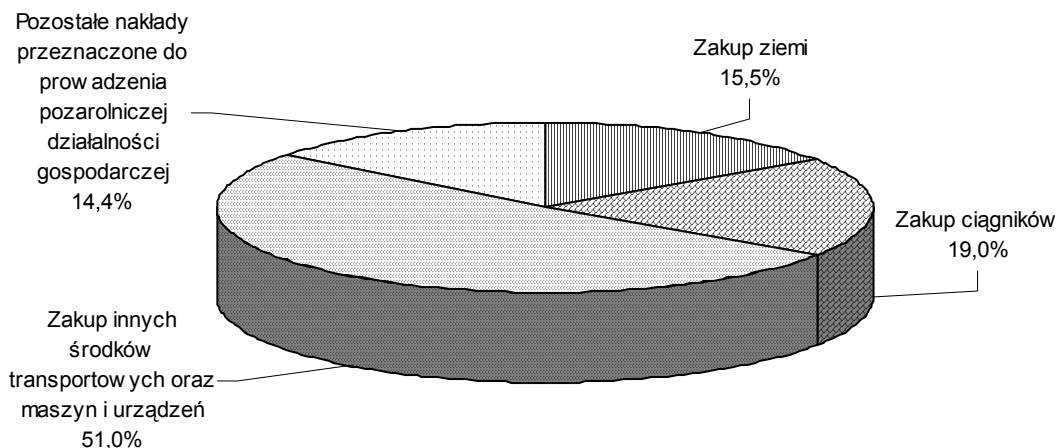

W roku 2001/2002 14,2 tys. gospodarstw indywidualnych (około 8% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą) poniosło nakłady na środki trwałe o łącznej wysokości 157,9 mln zł (ogółem 165,8 mln zł), w tym 2,2 tys. gospodarstw dokonało zakupu ziemi, a 11,2 tys. gospodarstw zakupiło ciągniki, inne środki transportu oraz maszyny i urządzenia. Wydatki na zakup środków transportowych, maszyn i urządzeń stanowiły 70,1% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe, z czego na zakup ciągników skierowano 19,0% nakładów. Na zakup ziemi gospodarstwa indywidualne przeznaczyły 15,5% nakładów na środki trwałe. Najwyższy udział wydatków na zakup ziemi (ponad 20%) miały gospodarstwa o powierzchni 10 ha i więcej.

Ogólna wartość pozostałych wydatków inwestycyjnych (bez wydatków na zakup środków trwałych) poniesionych przez gospodarstwa indywidualne wyniosła 387,9 mln zł, a w całym sektorze 391,9 mln zł. W kwocie tej dominowały koszty związane z budową, remontem lub modernizacją budynków – 88,5%, z tego 71,6% dotyczyło budynków mieszkalnych, a 16,9% gospodarczych.

Wydatki związane z infrastrukturą gospodarstw indywidualnych stanowiły 5,0%, a na zwiększenie stada podstawowego, nowe nasadzenia i zmianę kierunku produkcji przeznaczono po około 3% tych wydatków. Niewielki odsetek, bo tylko 0,3% przypadł na zalesienia i dotyczył głównie gospodarstw o powierzchni UR od 3–7 ha. W gospodarstwach użytkujących 1–3 ha UR na zalesienie przeznaczono 0,2% pozostałych wydatków. Wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 0,8% w gospodarstwach o powierzchni powyżej 50 ha UR. Zalesień dokonało 1345 gospodarstw indywidualnych, co stanowiło 0,6% ogólnej ich liczby. Poniżej 5% swojej powierzchni ogólnej zalesiło 43,3% gospodarstw. W miarę wzrostu udziału powierzchni zalesionej w powierzchni ogólnej gospodarstwa zmniejszał się odsetek liczby gospodarstw, które dokonały zalesień. Tylko jedna trzecia gospodarstw dokonała zalesień na glebach słabych (poniżej 0,4 wskaźnika jakości), a co czwarte gospodarstwo pod zalesienia przeznaczyło gleby dobre jakościowo.

STRUKTURA WYDATKÓW PONIESIONYCH NA CELE INWESTYCYJNE PRZEZ GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE POWYŻEJ 1 HA UR

Zakupowi ziemi dokonało 2,2 tys. gospodarstw indywidualnych, tj. 1,0% ogólnej ich liczby. Wzrost udziału gospodarstw zakupujących ziemię w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych o powierzchni UR powyżej 1 ha następował wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych, zwłaszcza powyżej 15 ha, gdzie zakupu ziemi dokonało 259 gospodarstw.

Przeciętnie 75,5% gospodarstw poniosło wydatki na zakup materiałów i usług na bieżącą produkcję rolniczą, w tym 77,5% gospodarstw indywidualnych.

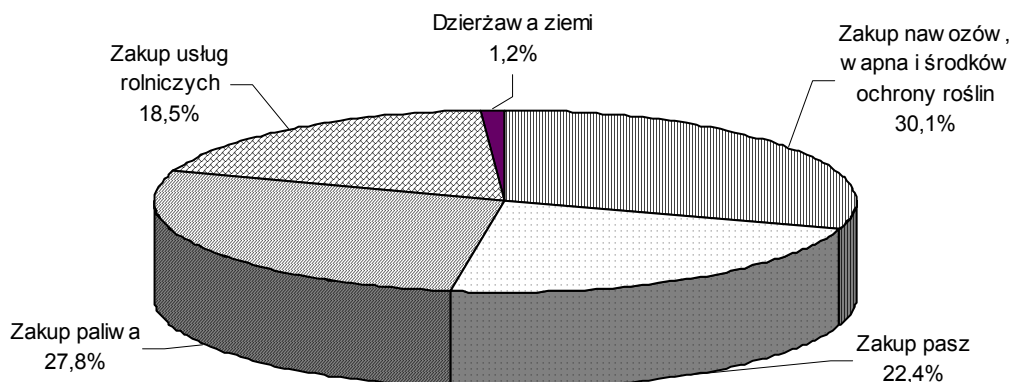
W gospodarstwach indywidualnych – 69,3% gospodarstw poniosło wydatki na zakup nawozów, wapna i środków ochrony roślin, 50,2% na usługi rolnicze, 43,0% na zakup paliwa, a na dzierżawę ziemi tylko 3,4% gospodarstw. Udział gospodarstw ponoszących wydatki na dzierżawę wzrastał wraz ze zwiększaniem się powierzchni użytków rolnych.

Wydatki na bieżącą produkcję rolniczą stanowiły 64,0% towarowej produkcji rolniczej (ogółem 60,1%). W grupie gospodarstw od 1–2 ha przekraczały o prawie 32% wartość produkcji towarowej, a w gospodarstwach o powierzchni 2–3 ha stanowiły ponad 92% jej wartości.

Wybrane wydatki poniesione na bieżącą produkcję rolniczą na 1 ha UR w gospodarstwach indywidualnych wyniosły średnio 822 zł (ogółem 851 zł), na nawożenie i ochronę roślin – 271 zł, na usługi rolnicze 263 zł i na paliwo 327 zł.

Najniższe bieżące wydatki na produkcję rolniczą na 1 ha UR ponosiły gospodarstwa produkujące głównie na własne potrzeby – 564 zł, najwyższe produkujące głównie na rynek – 1122 zł; wydatki te wzrastały wraz ze wzrostem wartości sprzedaży rynkowej.

STRUKTURA WYDATKÓW PONIESIONYCH NA BIEŻĄCĄ PRODUKCJĘ ROLNICZĄ PRZEZ GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE POWYŻEJ 1 HA UR

Najwyższe wydatki na cele inwestycyjne w gospodarstwach indywidualnych w przeliczeniu na 1 gospodarstwo wystąpiły w północnych powiatach woj. małopolskiego, tj. proszowickim – 9802 zł, miechowskim – 9583 zł i krakowskim – 9094 zł, a najniższe w powiecie suskim – 5014 zł. Nakłady na cele produkcyjne w przeliczeniu na 1 gospodarstwo były najwyższe również w powiatach: proszowickim – 7532 zł, miechowskim – 6395 zł i krakowskim – 4395 zł, najniższe w powiecie tatrzańskim – 903 zł.

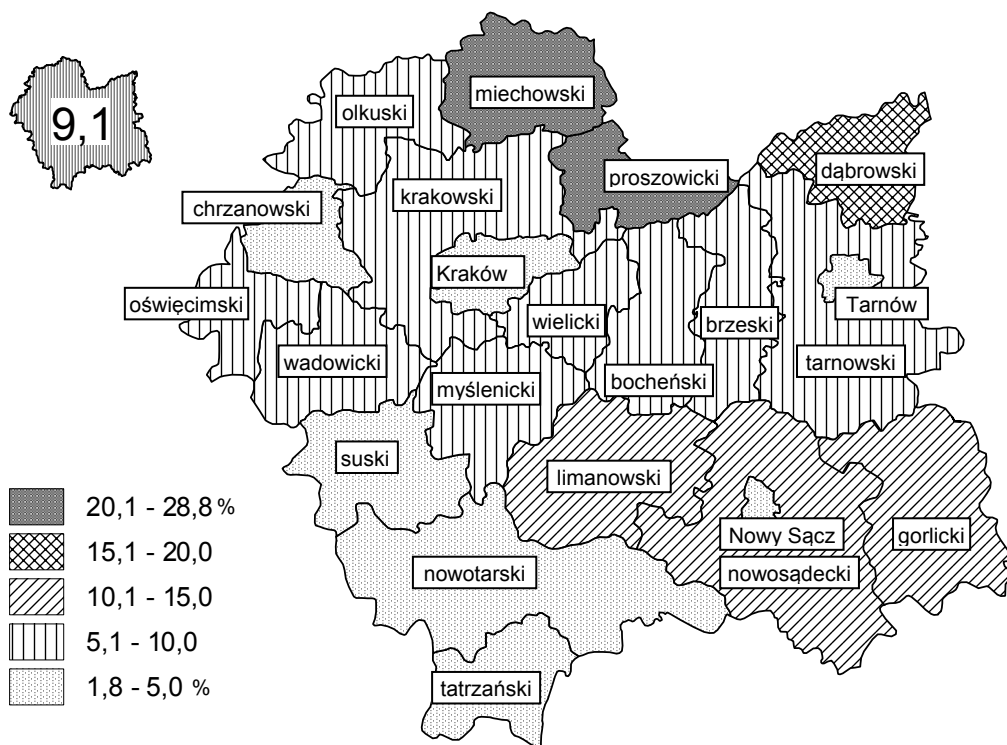
SPŁATY KREDYTÓW I POŻYCZEK ORAZ STAN ZADŁUŻENIA GOSPODARSTW ROLNYCH

Informacje odnośnie powyższego zagadnienia, podobnie jak w poprzednim rozdziale, dotyczą osób prawnych oraz gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha UR.

W okresie od 21 maja 2001 r. do 20 maja 2002 r. kredyty i pożyczki spłacało prawie 20 tys. gospodarstw rolnych. Z ogólnej liczby gospodarstw spłacających kredyty 99,8% to gospodarstwa indywidualne o powierzchni powyżej 1 ha UR. Najwięcej zadłużonych gospodarstw (22 %) znajdowało się w grupie obszarowej 1–2 ha UR. Udział jednostek zadłużonych w ogólnej liczbie gospodarstw zwiększał się wraz ze wzrostem ich obszaru i wynosił od 5,0% w grupie obszarowej od 1 – 2 ha UR do 46,1% w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej.

Najwięcej gospodarstw spłacających kredyty i pożyczki, to gospodarstwa z powiatów: proszowickiego – 28,8%, miechowskiego – 28,7% i dąbrowskiego – 16,2%, a najmniej z tatrzańskiego – 3,3%, suskiego – 3,5% i nowotarskiego 3,6%.

UDZIAŁ GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH POWYŻEJ 1 HA SPŁACAJĄCYCH KREDYTY I POŻYCZKI W LICZBIE GOSPODARSTW OGÓŁEM

Według celu produkcji, gospodarstw zadłużonych, które produkowały głównie na rynek było trzykrotnie więcej od produkujących wyłącznie na potrzeby własne. Gospodarstwa rolne produkujące głównie na potrzeby własne stanowiły natomiast blisko 31% ogółu gospodarstw indywidualnych spłacających kredyty i pożyczki.

W podziale na wielkość rocznych spłat kredytów i pożyczek największy odsetek (30%) stanowiły gospodarstwa spłacające rocznie 2–4 tys. zł, 26% gospodarstw spłacało 1–2 tys. zł a 25% – 4–15 tys. zł. Poniżej 600 zł raty rocznej spłacało co dwunaste zadłużone gospodarstwo.

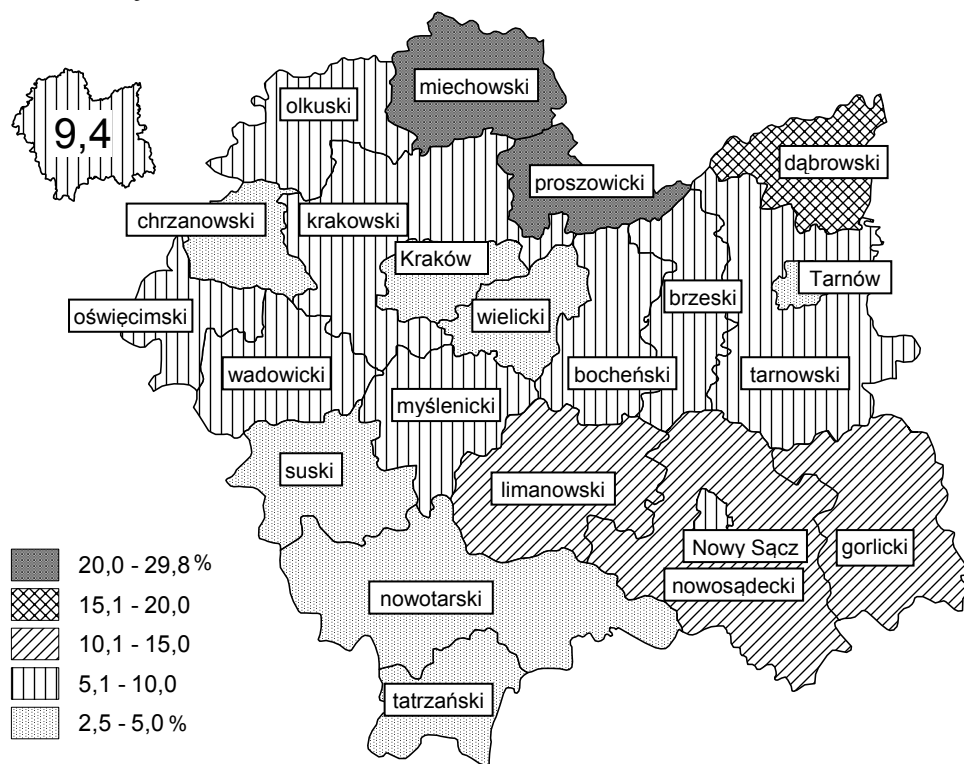
W podziale na płeć użytkowników gospodarstw rolnych mężczyźni stanowili blisko 70% użytkowników gospodarstw spłacających kredyty, z których 42% to mężczyźni w wieku 45–64 lat.

Według poziomu wykształcenia blisko połowa użytkowników spłacających kredyty i pożyczki to użytkownicy z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

W roku 2001/2002 z ogólnej liczby indywidualnych gospodarstw spłacających kredyty ponad 71% wykazało produkcję towarową. W co trzecim gospodarstwie wielkość rocznych rat spłaty stanowiły od 15–50% wartości produkcji towarowej, a w prawie co drugim – 50% i więcej. Odsetek gospodarstw w przedziale 15–50% zwiększał się wraz ze wzrostem ich obszaru do grupy obszarowej 7–10 ha, w której wyniósł 43,1%; w dalszych grupach ulegał obniżaniu i w przedziale 50 ha i więcej odsetek ten wynosił 29,4%, zaś w przedziale 50% i więcej obniżał się do grupy obszarowej 20–30 ha. Z ogólnej liczby 14 tys. gospodarstw wykazujących wartość produkcji rolniczej sprzedanej przeszło 72% przypadało na gospodarstwa produkujące głównie na rynek. W strukturze według wartości sprzedaży 29% stanowiły gospodarstwa uzyskujące obroty roczne od 5–15 tys. zł, natomiast w strukturze obszarowej – najwięcej kredytobiorców występowało w przedziale 5–7 ha UR.

W 2001/2002 r. wydatki poniesione na spłaty kredytów i pożyczek przez gospodarstwa indywidualne sprzedające produkcję wyniosły ponad 70 mln zł. Spłaty kredytów w przeliczeniu na 1 gospodarstwo zadłużone wyniosły prawie 5 tys. zł, zaś na 1 ha użytków rolnych 0,8 tys. zł. Wysokość tych wydatków była ściśle powiązana z powierzchnią gospodarstwa rolnego. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych najwyższe wydatki ponoszone były przez małe gospodarstwa rolne, o powierzchni 1–2 ha użytków rolnych, i wyniosły 3,4 tys. zł, zaś w gospodarstwach o powierzchni powyżej 50 ha kwota ta wynosiła tylko 599 zł. Przeciętny udział wydatków poniesionych na spłaty kredytów i pożyczek przez indywidualne gospodarstwa rolne w 2002 r. w wartości towarowej produkcji rolniczej wyniósł 29,6%.

UDZIAŁ GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH POWYŻEJ 1 HA UR OBCIĄŻONYCH ZADŁUŻENIEM W OGÓLNEJ LICZBIE GOSPODARSTW

Według stanu w dniu 20 V 2002 r. zadłużonych było ponad 20,5 tys. gospodarstw rolnych, co stanowiło 9,5% ogólnej liczby gospodarstw powyżej 1 ha UR, w tym 9,4% gospodarstw indywidualnych. Im większa powierzchnia gospodarstw tym udział zadłużonych gospodarstw w poszczególnych grupach obszarowych był wyższy.

W układzie powiatowym najwięcej gospodarstw obciążonych zadłużeniem położonych było na terenie: nowosądeckiego – 2388, krakowskiego – 2031 i tarnowskiego – 1934, a najmniej w powiecie chrzanowskim – 159, tatrzańskim – 204 i wielickim – 322, zaś w odsetkach najwięcej w powiatach: proszowickim – 29,9%, miechowskim – 26,6% i dąbrowskim – 17,7%, a najmniej w nowotarskim i tatrzańskim – po 3,6% oraz suskim – 4,3%.

Najwyższy odsetek wystąpił w gospodarstwach o wysokości zadłużenia 4–15 tys. zł i wynosił ponad 27%. Zadłużenie powyżej 50 tys. zł miało tylko 0,5 tys. gospodarstw. Spośród zadłużonych gospodarstw indywidualnych co trzecie obciążone było z tytułu kredytów inwestycyjnych, natomiast w ogólnej liczbie gospodarstw stanowiły one 3,3%. Tutaj również najwyższy odsetek (34,9%) stanowiły gospodarstwa o zadłużeniu 4–15 tys. zł.

Co szóste spośród 7 tys. gospodarstw obciążonych zadłużeniem z tytułu kredytów inwestycyjnych produkowało wyłącznie na potrzeby własne; co czwarte głównie na potrzeby własne, a przeszło połowa głównie na rynek.

Gospodarstwa rolne obciążone zadłużeniem z tytułu kredytów bieżących stanowiły prawie 6% ich ogólnej liczby i 61% wszystkich gospodarstw zadłużonych. Najwyższy odsetek (29%) stanowiły gospodarstwa, których zobowiązania z tytułu kredytów bieżących wynosiły 2–4 tys. zł.

Zadłużenie indywidualnych gospodarstw rolnych ogółem wynosiło 176,4 mln zł i w przeliczeniu na jedno gospodarstwo średnio przypadało 8619 zł, zaś na 1 ha użytków rolnych 1626 zł. Z ogólnego zadłużenia na zobowiązania z tytułu kredytów inwestycyjnych przypadało 104,0 mln zł, tj. 59,0%, a z tytułu kredytów bieżących 30,6%. Pozostałe 10,4% to zaległości w opłatach. Zadłużenie jednego gospodarstwa wyniosło średnio 8619 zł, w tym z tytułu kredytów inwestycyjnych – 14767 zł. Najwyższe zadłużenie posiadały gospodarstwa produkujące na rynek (11463 zł), a w szczególności dokonujące sprzedaży w wysokości 100 tys. zł i więcej (111924 zł).

W ogólnych rozmiarach zadłużenia najwięcej (35,5%) przypadało na gospodarstwa indywidualne, w których użytkownik legitymował się wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz średnim. Na gospodarstwa, w których użytkownicy posiadali wykształcenie wyższe przypadało 11,2% wartości zadłużenia, z wykształceniem podstawowym i bez wykształcenia – 16,0%, a z policealnym – 2,5%.

Wyniki spisu potwierdziły trudną sytuację ekonomiczną gospodarstw rolnych. Dochody z działalności rolniczej w niewielkim stopniu zaspokajały potrzeby gospodarstw domowych; tylko 11% z nich jako główne źródło utrzymania deklarowało działalność rolniczą. Emerytury i renty stanowiły główne źródło utrzymania dla 36% gospodarstw domowych. Trwa proces dzielenia gospodarstw i rozdrabniania gruntów. W ciągu ostatnich sześciu lat przybyło 15,2 tys. gospodarstw. Najbardziej, bo aż o 21,0 tys., tj. o 15,5% wzrosła liczba gospodarstw o powierzchni UR mniejszych niż 1 ha oraz o 4,7 tys., tj. o 5,7% liczba gospodarstw o powierzchni 1–2 ha, a przeciętna powierzchnia jednego gospodarstwa w porównaniu do 1996 r. zmniejszyła się o 0,41 ha. Wiele gospodarstw zaprzestało produkcji, a grunty rolne przeznaczało na inne cele. Powierzchnia UR zmniejszyła się o 50,4 tys. ha, tj. o 6,0%, nastąpił również prawie 4,5-krotny wzrost areалу ugorów i odłogów.

Korzystniej przedstawiała się sytuacja gospodarstw prowadzonych przez ludzi młodych i o wyższym poziomie wykształcenia, o czym mogą świadczyć informacje zestawione w tablicach według wieku i wykształcenia. Wynika z nich, że w gospodarstwach tych wystąpiła zarówno wyższa wydajność produkcji rolniczej, jak i większa chęć do inwestowania i zaciągania kredytów.